

RAAP-NOTITIE 1522

Plangebied Dorpsstraat 3

Gemeente Noordwijkerhout

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Van Rhijn Bouw BV

Titel: Plangebied Dorpsstraat 3, gemeente Noordwijkerhout; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: februari 2006

Auteur: *drs. F. Stevens*

Projectcode: NHDO

Bestandsnaam: N01522-NHDO.doc

Projectleider: drs. K. Leijnse

Projectmedewerkers: drs. F. Stevens & drs. Y.E.M. Henk

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 15595

Autorisatie: drs. P.A.M.M. van Kempen

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Van Rhijn Bouw BV
- *aanleiding onderzoek*: verzoek vrijstellingsprocedure ex artikel 19, lid 1 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, aanleg woonhuizen, commerciële ruimtes en bibliotheek met daaronder een parkeerkelder.
- *datum uitvoering veldwerk*: 25 januari 2006

Locatiegegevens

- *plangebied*: Dorpsstraat 3
- *gemeente*: Noordwijkerhout
- *provincie*: Zuid-Holland
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 24E
- *plangebied in gebruik als*: bebouwd met omringende tuinen
- *oppervlakte plan-/onderzoeksgebied*: 2340 m²
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 94.000 / 475.400

Onderzoeksvragen

Wat is de mate van verstoring van de bodemopbouw in het plangebied en wat is de staat van de nog aanwezige resten van de historische dorpskern? Wat voor vervolgonderzoek is er noodzakelijk indien er archeologische resten aanwezig zijn?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Tevens is voldaan aan de minimumeisen van de provincie Zuid-Holland. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: volgens de Cultuur-historische Hoofdstructuur (CHS) Zuid-Holland geldt voor het plangebied een zeer grote kans op het aantreffen van archeologische waarden.
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
  - in plangebied: geen
  - in de directe nabijheid (< 300 m): restanten van het 'Witte Kerkje', het betreft een voormalig AMK-terrein (ARCHIS-waarnemingsnummer 26112), restanten van een Gotische koor met resten van een oudere voorganger (ARCHIS-waarnemingsnummer 26115). Tijdens een booronderzoek zijn fragmenten baksteen gevonden die betrekking hebben op bebouwing in de dorpskern uit de 17e/18e eeuw (ARCHIS-waarnemingsnummers 45470 en 45472).
- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*: Op de CHS staat Noordwijkerhout aangegeven als een zandnederzetting met een dorpskern met restanten uit de periode tot 1850 en een omliggende zone met resten tot 1950.
- *verstoringen*: Van Rhijn Bouw meldt dat bij de aanleg van de huidige bebouwing de ondergrond is verstoord tot 0,5 m -Mv. In het oostelijke deel van het plangebied is de bovengrond tot 1,0 m -Mv verwijderd.

Historische gegevens

De eerste gegevens over Noordwijkerhout stammen uit een giftbrief van de koning van Lotharingen. Deze brief, stammend uit 889 na Chr., vermeldt een 'gouw ten noorden van de Rijn': hiermee wordt het gebied van Noordwijkerhout bedoeld. In een verslag van een verhoor van enkele ingezetenen uit 1514 blijkt dat het dorp ongeveer 50 huizen telde en dat er 10 jaar eerder wel 12 of 13 huizen meer waren (<http://www.noordwijkerhout.nl>). Op meerdere historische kaarten is Noordwijkerhout weergegeven. De oudste kaart uit 1614 (Balthasar, 1989) geeft de Witte Kerk of zijn voorganger weer met daar omheen enkele losstaande boerderijen. De exacte locatie van deze boerderijen is niet te bepalen. Op de kadastrale minuut uit 1818 (Village de Noordwijkerhout sectie E, kadastrale gemeente Noordwijkerhout; zie figuur 1) is zichtbaar dat binnen het plangebied bebouwing aanwezig is. Midden door het plangebied lijkt ook een straat of een pad te lopen. Het is op basis van de historische kaarten niet te bepalen of de bebouwing op de kadastrale minuut een oudere oorsprong kent.

Bodemkundige en/of geologische gegevens

Het plangebied is bodemkundig niet gekarteerd vanwege de ligging in de bebouwde kom. Bekend is dat Noordwijkerhout op een strandwal ligt. Strandwallen vormden zich tussen 3900 en 3700 voor Chr. in de door de zee gedomineerde kustvlakte van West-Nederland. Achter de zich zeewaarts uitbreidende strandwallen vond als gevolg van de stagnerende waterafvoer uitgebreide veenvorming plaats. Ten noorden van de Oude Rijn voltrok de vorming van deze strandwallen zich tussen 3350 en 1880 voor Chr. in een zeer hoog tempo. Door deze snelle kustuitbouw ontstonden tussen de strandwallen ook zeer brede lager gelegen gedeelten: de strandvlakten. De strandwal waarin het plangebied zich bevindt, dateert mogelijk uit het Laat Neolithicum (Van Heeringen e.a., 1999).

Gespecificeerde archeologische verwachting

Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting die gebaseerd is op de ligging op een strandwal. Op strandwallen kunnen sporen van bewoning voorkomen uit de periode Neolithicum t/m Nieuwe tijd. Van de strandwal waarop Noordwijkerhout ligt, is bekend dat de vroegst bekende bewoning dateert uit de Vroege Bronstijd. Het plangebied zelf ligt binnen de historische dorpskern. Er is mogelijk al sprake van bewoning vanaf de Vroege Middeleeuwen, maar hoofdzakelijk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Onduidelijk is wat de staat is van eventueel aanwezige resten.

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: verspreid over het plangebied
- *gebruikt boormateriaal*: Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm.
- *totaal aantal boringen*: 6
- *minimaal geboorde diepte*: 40 cm -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 200 cm -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten
- *Z-coördinaten boringen*: bepaald door middel van een waterpas met behulp van NAP-Bout 24H-001 gemeten in 2000 (hoogte: 4,258 m +NAP).

Booronderzoek: resultaten

Tijdens het booronderzoek is een eenduidige bodemopbouw aangetroffen. De bodem bestaat uit donkerbruingrijs, zwak siltig, matig humeus zand met een enkel fragment puin. Op 0,3 m -Mv gaat dit over in bruingrijs, matig fijn, zwak siltig, kalkloos zand met fragmenten puin. Op gemiddeld 1,5 m -Mv gaat dit over in lichtgrijs, matig fijn, zwak siltig, kalkloos zand. Dit zand is geïnterpreteerd als Oude Duin- en Strandzanden met daarboven een mogelijk ophogingspakket of historische bodemomzetting. De top van dit pakket is opgenomen in de huidige bouwvoor. In de boringen 1 en 2 is het opgehoogde dan wel vergraven pakket niet aangetroffen. Uit de maaiveldhoogtemetingen blijkt dat circa 1,1 m grond is verwijderd. Dit is waarschijnlijk gebeurd in verband met de aanleg van een tuin.

Uit het booronderzoek blijkt dat sprake kan zijn van een circa 1,5 m dik ophogingspakket of dat het een deels vergraven top van de Oude Duin- en Strandzanden betreft. Dit blijkt uit de boringen 3, 5 en 6. Dit antropogene pakket is niet gerelateerd aan de huidige bebouwing waarvan de verstoringsdiepte ongeveer 0,5 m -Mv bedraagt. De fragmenten puin wijzen er op dat hier mogelijk resten kunnen voorkomen vanaf de Late Middeleeuwen. Uit de boringen 1 en 2 blijkt dat de grond is afgegraven. Er valt niet af te leiden of de originele top van de Oude Duin- en Strandzanden of een ophogingspakket is afgegraven. In boring 4 is gestuit op een ondoordringbaar pakket op 50 cm -Mv. Het betreft waarschijnlijk een stuk beton. Op de kadastrale minuut uit 1818 staat bebouwing weergegeven op de plaats waar de boringen 1, 2 en 3 zijn gezet (zie figuur 1). Het valt niet uit te sluiten in de bouwvoor nog resten voorkomen

van eerdere bebouwing en dat dieper ingegraven sporen nog aanwezig zijn rond deze locatie. Tijdens het booronderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor bewoning daterend uit de periode Neolithicum t/m Vroege Middeleeuwen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Van Noordwijkerhout is bekend dat de bewoningsgeschiedenis met zekerheid teruggaat tot de 9e eeuw. Op de kadastrale minuut uit 1818 staat binnen het plangebied bebouwing aangegeven. In 3 boringen is een antropogeen pakket aangetroffen; het betreft mogelijk een ophogingspakket. Het is onduidelijk uit welke periode het antropogene pakket dateert. De fragmenten puin wijzen er op dat het pakket kan dateren uit de Late Middeleeuwen.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om door middel van 2 proefsleuven te onderzoeken wat voor archeologische resten nog aanwezig zijn in het plangebied. De proefsleuven dienen idealiter haaks op de Dorpsstraat en de Schoolstraat aangelegd te worden in de nu toegankelijke stukken: het perkje voor het pand aan de Dorpsstraat 1 en in de tuin van Dorpsstraat 3. Op basis van een dergelijk onderzoek kan bepaald worden of een eventueel behoudenswaardige vindplaats aanwezig is. Hierna kan het vervolgtraject bepaald worden: behoud *in situ* of *ex situ* (opgraven), een archeologische begeleiding van de graaf- en/of sloopwerkzaamheden. Tevens kan het onderzoek bij het ontbreken van een behoudenswaardige vindplaats afgesloten worden.

- *contactpersoon overheid*: drs. R.H.P. Proos
- *contactpersoon RAAP*: drs. K. Leijnse

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Heeringen, R.M. van, e.a.**, 1999. Een tweeschepige huisplattegrond en akkerland uit de Vroege Bronstijd te Noordwijk, prov. Zuid-Holland. *Rapportages Archeologische Monumentenzorg 55*. ROB, Amersfoort.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Zandvliet, K., e.a. (redactie)**, 1989. *Prins Maurits' kaart van Rijnland en omliggend gebied, door Floris Balthasar en zijn zoon Balthasar Florisz. Van Berckenrode in 1614 getekend*. Canaletto, Alphen aan den Rijn.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Plangebied Dorpsstraat 3 Gemeente Noordwijkerhout

Resultaten booronderzoek

legenda

●	boring met antropogeen niveau (< 50 cm)	▨	huidige bebouwing
●	boring met antropogeen niveau (> 50 cm)	---	grens plangebied
⊗	boring met ondoordringbaar puin		
4	boornummer		

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: NHDO-1

Beschrijver: YH/FS, datum: 25-1-2006, hoogte: 1,47, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Noordwijkerhout, opdrachtgever: Van Rhijn Bouw, uitvoerder: RAAP West

0-20	Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> bouwvoor Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment
20-65	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, <i>interpretatie:</i> oude strandafzettingen
65-105	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, <i>interpretatie:</i> oude strandafzettingen

boring: NHDO-2

Beschrijver: YH/FS, datum: 25-1-2006, hoogte: 1,54, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Noordwijkerhout, opdrachtgever: Van Rhijn Bouw, uitvoerder: RAAP West

0-25	Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> bouwvoor Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment
25-45	Algemeen: <i>kleur:</i> donkergrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, schelpengruis
45-115	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, <i>interpretatie:</i> oude strandafzettingen

boring: NHDO-3

Beschrijver: YH/FS, datum: 25-1-2006, hoogte: 2,59, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Noordwijkerhout, opdrachtgever: Van Rhijn Bouw, uitvoerder: RAAP West

0-30	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> bouwvoor Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment
30-70	Algemeen: <i>kleur:</i> bruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos Archeologie: <i>bouwpuin:</i> enkel fragment
70-85	Algemeen: <i>kleur:</i> grijsbruin Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos Archeologie: <i>bouwpuin:</i> enkel fragment
85-100	Algemeen: <i>kleur:</i> geelgrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, <i>interpretatie:</i> oude strandafzettingen Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
100-145	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgeelgrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, <i>interpretatie:</i> oude strandafzettingen Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
145-190	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, <i>interpretatie:</i> oude strandafzettingen Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
190-200	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtgeelgrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, <i>interpretatie:</i> oude strandafzettingen Bodemkundig: enkele Fe-vlekken

boring: NHDO-4

Beschrijver: YH/FS, datum: 25-1-2006, hoogte: 2,59, provincie: Zuid-Holland, gemeente: Noordwijkerhout, opdrachtgever: Van Rhijn Bouw, uitvoerder: RAAP West

0-20	Algemeen: <i>kleur:</i> donkerbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> bouwvoor Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment
20-30	Algemeen: <i>kleur:</i> lichtbruingrijs Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn Bodemkundig: <i>interpretatie:</i> opgebrachte grond Archeologie: <i>bouwpuin onbepaald:</i> enkel fragment

- 30-40 **Algemeen:** *kleur:* donkerbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn
- 40-41 **Lithologie:** niet benoemd, niet benoemd
Bodemkundig: *interpretatie:* verstoord
Archeologie: *bouwpuin onbepaald:* ondoordringbaar
Opmerking: Waarschijnlijk beton

boring: NHDO-5

Beschrijver: YH/FS, *datum:* 25-1-2006, *hoogte:* 2,56, *provincie:* Zuid-Holland, *gemeente:* Noordwijkerhout, *opdrachtgever:* Van Rhijn Bouw, *uitvoerder:* RAAP West

- 0-20 **Algemeen:** *kleur:* donkerbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn
Bodemkundig: *interpretatie:* bouwvoor
- 20-60 **Algemeen:** *kleur:* donkerbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment
- 60-70 **Algemeen:** *kleur:* donkerbruingrijs, *aard ondergrens:* abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment
- 70-80 **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs, *aard bovengrens:* abrupt (<0,3 cm)
Lithologie: zand, zwak siltig, humusvlekken, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment
- 80-100 **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, humusvlekken, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment, *bouwpuin onbepaald:* fragmenten
- 100-105 **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, humusvlekken, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment, *bouwpuin onbepaald:* fragmenten
- 105-145 **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* veel fragmenten
Opmerking: IJsselsteen, geel gruis aan punt van guts
- 145-155 **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, schelpengruis
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment
- 155-170 **Algemeen:** *kleur:* lichtgrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig grof, kalkloos
Bodemkundig: enkele Fe-vlekken
- 170-200 **Algemeen:** *kleur:* lichtgrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig grof, kalkloos

boring: NHDO-6

Beschrijver: YH/FS, *datum:* 25-1-2006, *hoogte:* 2,58, *provincie:* Zuid-Holland, *gemeente:* Noordwijkerhout, *opdrachtgever:* Van Rhijn Bouw, *uitvoerder:* RAAP West

- 0-35 **Algemeen:** *kleur:* donkerbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn
Bodemkundig: *interpretatie:* bouwvoor
- 35-55 **Algemeen:** *kleur:* donkerbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig humeus, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment
- 55-160 **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, humusvlekken, matig fijn, schelpfragment
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment
- 160-170 **Algemeen:** *kleur:* lichtbruingrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, schelpengruis
Archeologie: *bouwpuin:* enkel fragment
- 170-200 **Algemeen:** *kleur:* lichtgrijs
Lithologie: zand, zwak siltig, matig fijn, kalkloos, *interpretatie:* oude strandafzettingen